

Ors al Sallent

Text > XAVIER CORTADELLAS

Il·lustració > MARC VICENS

L'últim llibre de Francesc Serés m'ha portat a llegir la *Història de les Esparregueres* d'Eugeni d'Ors. Com és sabut, Serés ha publicat fa uns mesos *La casa de foc*, una novel·la que està ambientada al Sallent de Santa Pau, on ha viscut uns quants anys. Segons va explicar a Anna Guitart en el programa de TV3 *Tot el temps del món*, a la casa on va viure hi havia una llinda datada de l'any 1587. Serés parla molt del passat a *La casa de foc*, però encara en parla més cada vegada que l'entrevisten: «Jo soc passat, però és un passat viu», va dir en aquell programa. I també pensa, i molt, en aquells que han viscut en un lloc com el Sallent, abans que hi visqués també ell. «Què se n'ha fet, d'aquells que no han estat explicats?», es demana. «El paisatge és la memòria del lloc quan la gent ja no hi és», va dir encara en aquella entrevista. Aquest interès pel passat i per la gent que hi ha sigut i que ja no hi és, és el que el porta a parlar a *La casa de foc* de l'historiador Jordi Bolós —ell escriu «de Bolòs», de Josep Pla i sobretot d'Eugeni d'Ors. D'aquest darrer, el narrador en parla molt al capítol XXV, després que la Mar, una de les protagonistes de *La casa de foc*, doni una bossa de plàstic a la Carmina, la seva mare, «i la Carmina me la va donar a mi». A la bossa, «hi havia un llibret vell, petit, amb el lloc tan gastat que no es podia llegir el nom de l'autor. El llibret es titula *Oceanografia del tedi*. Seguit de les *Històries de les Esparregueres*. I el signa, és clar, Eugeni d'Ors. D'aquest llibre i del Sallent de Santa Pau va parlar Margarida Casacuberta a l'*Atlas literari de les terres de Girona*, el llibre en dos volums que va publicar la Diputació de Girona l'any 2003, que van dirigir l'enyorat Narcís-Jordi Aragó i Maria Àngela Vilallonga i en el qual —perdoneu— jo mateix vaig tenir el privilegi de col·laborar. Casacuberta, però, va parlar molt més del Sallent que no del llibre de D'Ors; Serés, en canvi, s'hi esplaia força. Les *Històries de les Esparregueres* costen de trobar, sobretot si, com va ser el meu cas, es volen consultar aprofitant el servei de préstec de les biblioteques públiques. I no perquè aquest servei no funcioni, sinó perquè el llibre pràcticament no és enlloc. I a la Gar-

rotxa ni el busqueu. Serés, en tot cas, parla d'*Històries de les Esparregueres* a quasi tot el capítol XXV. M'estalviaré, doncs, de dir res dels personatges del Sallent d'abans que esmenta D'Ors. Ja ho fa Serés. Però com que ara jo també he llegit *Històries de les Esparregueres*, us puc dir que el llibret no està format per vint-i-dues gloses, tal com proposava Margarida Casacuberta, sinó vint-i-quatre. A més, no em sembla que, com suggeria —«si no m'erro», indicava—, es pugui dir que en aquest llibret D'Ors «liquidés el somni noucentista». Fa aquest efecte, sí, en les primeres vint-i-tres gloses, però a l'última, la que fa vint-i-quatre —una, doncs, de les dues que Margarida Casacuberta no va poder llegir—, D'Ors se'n retracta. A més de participar en una mena de sacrifici pagà molt a l'estil orsià, davant d'un dels grans ossos que hi havia clavats a la paret per fermar els animals a l'Hostal dels Ossos, poc abans d'arribar a Olot, Xènius escriu que no entén com ha pogut gaudir tant de la natura, ell que en aquest món ha estimat la cultura i res més. És per això que a l'última frase del llibre i d'aquesta glossa, escriu: «Els llums d'Olot, quan s'arriba de nit de les Esparregueres, semblen els llums de París». L'època en què va gaudir tant de la natura, naturalment, van ser els mesos de l'estiu del 1919 que D'Ors va passar al mas de les Esparregueres del Sallent. I ara, jo el que em demano és per què cent anys llargs després que el Noucentisme hagi passat, els lectors tendim a interessar-nos més per la natura que no pel model cultural que ens proposava aquest corrent polític i literari. Aparentment, és clar, perquè sense el Noucentisme segurament ara no llegiríem el que llegim, ni sabríem qui som, ni jo ara estaria acabant aquest article.

«Què se n'ha fet, d'aquells que no han estat explicats?», es demana Serés. «El paisatge és la memòria del lloc quan la gent ja no hi és», afirma.

